

Universitat de Lleida

GUIA DOCENT

PALEOGRAFIA I DIPLOMÀTICA

Coordinació: PREIXENS VIDAL, NÚRIA

Any acadèmic 2020-21

Informació general de l'assignatura

Denominació	PALEOGRAFIA I DIPLOMÀTICA			
Codi	100097			
Semestre d'impartició	1R Q(SEMESTRE) AVALUACIÓ CONTINUADA			
Caràcter	Grau/Màster	Curs	Caràcter	Modalitat
	Grau en Història (R 2015)	3	OPTATIVA	Presencial
Nombre de crèdits assignatura (ECTS)	6			
Tipus d'activitat, crèdits i grups	Tipus d'activitat	PRAULA	TEORIA	
	Nombre de crèdits	3	3	
	Nombre de grups	1	1	
Coordinació	PREIXENS VIDAL, NÚRIA			
Departament/s	HISTÒRIA			
Informació important sobre tractament de dades	Consulteu aquest enllaç per a més informació.			
Idioma/es d'impartició	Català Castellà Llatí			

Professor/a (s/es)	Adreça electrònica professor/a (s/es)	Crèdits impartits pel professorat	Horari de tutoria/lloc
PREIXENS VIDAL, NÚRIA	nuria.preixens@udl.cat	6	

Informació complementària de l'assignatura

Es preveuen 22,5 hores presencials (HP) i 7 hores de sortides, tutories i/o activitats acadèmiques fora de l'aula (HNP).

Les restants 120,5 hores de l'assignatura es completaran amb el treball autònom de l'alumne/a (HNPA), sempre de manera no presencial.

Es contempla realitzar variacions prioritant les sessions presencials en funció de la situació sanitària durant el curs.

Objectius acadèmics de l'assignatura

Assignatura fonamentalment pràctica dirigida a conèixer les principals característiques de les escriptures que hi hagué a l'Europa occidental, les grafies, els diferents tipus documentals, els sistemes de datació i la matèria escriptòria. L'objectiu general per l'alumne serà ser capaç de llegir i transcriure documents i inscripcions.

Competències

Competències	objectius formatius
Capacitat d'aplicar els coneixements teòrics en la pràctica	Aprendre a llegir, transcriure i interpretar correctament els diferents textos
Motivació pel rigor i la qualitat	Presentació correcta dels textos

Continguts fonamentals de l'assignatura

Blocs temàtics:

1. La diplomàtica: bases per detectar l'estructura diplomàtica dels documents
2. Suports a la paleografia: normes de transcripció, sistemes de datació i abreviatures bàsiques
3. Evolució de l'escriptura: de l'escriptura romana a la carolíngia. Exemples (segles V-XII).
4. Evolució de l'escriptura: les escriptures gòtiques i la lletra humanística. Exemples (segles XIII-XVIII).
5. Epigrafi: escriptura sobre material dur. Exemples.

Eixos metodològics de l'assignatura

Assignatura eminentment pràctica dirigida a aprendre a llegir i interpretar textos i documents medievals i moderns, com a element indispensable per a futures recerques.

En aquest sentit, les classes combinen les explicacions teòriques amb l'aplicació pràctica de les mateixes.

L'aprenentatge es realitzarà, a classe, mitjançant l'ús de dossiers de textos i altre material didàctic, i amb treball autònom dels alumnes.

Quant als textos epigràfics, ultra el dossier emprat a classe i els materials didàctics corresponents, si es possible es realitzaran sessions a l'exterior, com a la Seu Vella de Lleida.

L'alumne haurà de presentar un treball sobre documentació original (transcripció, anàlisi paleogràfic i diplomàtic) d'un document medieval o modern. El dit treball precisarà de l'assistència a tutories amb la professora per fer-ne el seguiment durant el curs.

Per completar l'avaluació, l'alumne realitzarà una prova final de lectura de textos.

Pla de desenvolupament de l'assignatura

Cronologia orientativa:

Presentació general de l'assignatura:

Blocs temàtics 1-4: setembre-novembre

Bloc temàtic 5: desembre

PC: Seu Vella de Lleida

Bloc de síntesi: gener

Sistema d'avaluació

mecanismes d'avaluació	codificació / descripció-criteris / tipologia TPD	observacions	O*	Activitat	%*
Assistència i participació (As)	As	Es tindrà en compte tant la participació en les classes presencials com la realització de les activitats que per la COVID siguin virtuals		Totes les presencials, en particular les pràctiques d'aula i de camp, i les activitats virtuals requerides com a treball autònom	20
Prova Escrita (PE) (Examen)	PE: Examen del conjunt de la matèria*	Transcripció dels textos		Transcripció de documents i làpides a escollir entre les proposades per la professora en el moment de realitzar la prova.	50
Activitat Pràctica (AP)	AP: Treball individual	Estudi paleogràfic i diplomàtic d'un document		Transcripció, interpretació i comentari paleogràfic i diplomàtic d'un document medieval	30
Altres (A)					
TOTAL					100

O: Objectiu. %: percentatge en la nota final.

* Caldrà obtenir un mínim de 4 sobre 10 en aquesta part per poder fer mitjana amb la resta

Bibliografia i recursos d'informació

Orientació bibliogràfica de caràcter general

AGUSTÍ, P., VOLTES, P., VIVES, J., *Manual de cronología española y universal*, Madrid, 1952

BATELLI, G., *Lezioni di Paleografia*, Ciutat del Vaticà, 1949 (3a. ed., 1991)

BATLLE, P., *Epigrafia latina*, Madrid, 1958

CAPELLI, A., *Dizionario di abbreviature latine ed italiane usate nelle carte e codici specialmente del Medioevo*, Milano 1899

CASADO, B., *Paleografía. Nociones básicas para leer documentos conservados en los archivos históricos*, Madrid, CECEL-CSIC, 2013

CORBIER, P., *Epigrafía latina*, Universidad de Granada, 2004

DE FRANCISCO, J. M., *Datación histórica. Problemas documentales en la España medieval*, Madrid, 2011

FAVREAU, R., *Epigraphie médiévale*, Turnhout, 1997

GALENDE, J. C., CABEZAS, S., ÁVILA, N., *Paleografía y escritura hispánica*, Madrid, 2016

GARCÍA LARRAGUETA, S., *Cronología (Edad Media)*, Pamplona, 1976

GARCÍA LARRAGUETA, S., *La datación histórica*, Pamplona, 1998

GARCÍA LOBO, V., MARTÍN LÓPEZ, E., *De epigrafía medieval. Introducción y album*, Universidad de León, 1995

GARCÍA VILLADA, Z., *Paleografía española*, Barcelona, 1949

LASALA, F. de, RABIKAUŠKAS, P., *Il documento medievale e moderno. Panorama storico della diplomatica generale e pontificia*, Roma, 2003

LÓPEZ BARJA, P. *Epigrafía latina*, Santiago, 1993

MATEU, J., MATEU, M.D., *Colectánea Paleográfica de la Corona de Aragón*, Barcelona, 1980,1991

MARÍN, T., *Paleografía y Diplomática*, Madrid, UNED, 1982

MILLARES, A., *Tratado de Paleografía española (revisión de J.M. RUIZ ASENCIO)*, Madrid, 1983

PETRUCCI, A., *Breve storia della scrittura latina*, Roma, 2002

PRATESI, A., *Genesi e forma del documento medioevale*, Roma, 1979

PUIG USTRELL, P., *Els pergamins documentals*, Barcelona, 1995

RIESCO, A. (ed.), *Introducción a la Paleografía y Diplomática General*, Madrid, 1999

ROMERO, M. (et alii), *Arte de leer escrituras antiguas. Paleografía de lectura*, Universidad de Huelva, 1985

STIENNON, J., *Paléographie du Moyen Age*, Paris, A. Colin, 1973

Bibliografia complementària

- ALFÖLDY, G., Die Römischen Inschriften von Tarraco, 2 vols, Berlin, 1975
- ALMAGRO, M., Las inscripciones ampuritanas: griegas, ibéricas y latinas, Barcelona, 1952
- ARNALL, J., PONS I GURI, J.M., L'escriptura a les terres gironines. Segles IX-XVIII, 2 vols., Girona, 1993
- ARRIBAS, F., *Paleografía documental hispánica*, Valladolid, 1952, 2 vols.
- BARROCA, M. Epigrafia medieval portuguesa (862-1422), Porto, 2000
- BUSQUETA, J.J., "Notícia del possible epitafi del dominic fra Guillem d'Aranyó, bisbe de Lleida (1314-1321)", *Revista d'Arqueologia de Ponent*, 25 (2015), pp.335-340.
- CANELLAS, B., TORRA, A., Los registros de la Cancillería de Alfonso el Magnánimo, Madrid, 2000
- CARRILERO, R., Paleografía y diplomática albacentenses, Albacete, 1997 (2 vols.)
- CAPELLI, A., *Cronologia, cronografia e calendario perpetuo: dal principio dell'era cristiana ai nostri giorni*, Milano, 1983
- CAVALLO, G. (ed.), Libri, editori e pubblico nel mondo antico. Guida storica e critica, Roma-Bari, 1977
- CENCETTI, G., *Paleografía latina*, Roma, 1978
- COBOS, A., TREMOLEDA, J., L'epigrafia medieval dels comtats gironins, I. El comtat de Peralada, Figueres, 2009
- DAHL, S., Historia del libro, Madrid, 1972
- DE FRANCISCO, J. M., Historia y evolución del sello de plomo. La colección sigilográfica del Museo Cerralbo, Madrid, 2008
- DE SALAZAR, J., La Genealogía. Ciencia instrumental y técnica de investigación, Madrid, 2010
- [D]iplomática antigua . Diplomática moderna, Actas de las III Jornadas de la Sociedad Española de Ciencias y Técnicas Historiográficas, Madrid, 2005
- [D]ocumentació notarial i arxius. Els fons notariais com a eina per a la recerca històrica, Barcelona, Generalitat de Catalunya-Subdirecció General d'Arxius, 2007
- DURAN GUDIOL, A., "Las inscripciones medievales de la provincia de Huesca", *Estudios de Edad Media de la Corona de Aragón*, VIII (1967), p. 45-153
- [EL] LLIBRE I LA LECTURA . De l'Antiguitat a l'època moderna, Actes de les primeres jornades internacionals sobre Història del llibre i la lectura (2006), Barcelona, Generalitat de Catalunya, 2008
- FABRE, G., MAYER, M. RODÀ, I, Inscriptions romaines de Catalogne, París, 1985
- FLORIANO, A.C., *Curso de Paleografía y Diplomática españolas*, Oviedo, 1946
- GIMENO, F.M., « De la luxurians litera » a la « castigata et clara ». De l'ordre gràfic medieval a l'humanístic (segles XV-XVI), "Studium Medievale", 1 (2008), pp. 151-177
- GIRY, A., *Manuel de Diplomatie*, Genève, 1975 (1894)
- HÜBNER, A., *Corpus Inscriptionum Latinarum (CIL)*, vol. I-II, Berlín, 1869 (1892)
- LARA PEINADO, F., Epigrafía romana de Lérida, Lleida, 1973
- MENÉNDEZ-PIDAL DE NAVASCUÉS, F., Apuntes de sigilografía española, Guadalajara, 1993
- MIRAVALL, R., Corpus epigràfic dertosense, Barcelona, 2003

- PASTOUREAU, M., Les Sceaux. Typologie des sources du Moyen Age Occidental, Turnhout, 1981
- PETRUCCI, A., Scrivere lettere. Una storia plurimilenaria, Roma-Bari, 2007
- PETRUCCI, A., Una lliçó de Paleografia, València, PUV, 2008
- RIESCO, A., Introducción a la Sigilografía, Madrid, 1978
- SAGARRA I SISCAR, F.de, Sigil•lografia catalana. Descripció i estudi dels segells de Catalunya, Barcelona, 1915-1922
- DI STEFANO MANZELLA, I., *Mestiere di epigrafista*, Roma, 1987
- TARRAGONA, J., "Inscripcions i làpides sepulcrales a la Seu Vella de Lleida", *Ilerda*, XL (1979), p. 247-324
- TESSIER, G., "Diplomatique", *L'Histoire et ses méthodes*, Paris, 1961, p. 633-676
- VIVES, J., "Epigrafía cristiana", *Diccionario de Historia Eclesiástica de España*, II, Madrid, 1972
- VIVES, J., Inscripciones cristianas de la España Romana y Visigoda, Barcelona, 1969